

Výzva pro PZU: Nepojišťujte hnědouhelný lom Turów

Vážený pane Surówko,

píšeme vám jako zástupci nevládních organizací, zabývající se změnou klimatu a ochranou ovzduší a vod. Tímto žádáme vaši pojišťovnu, aby odmítla pojistit rozšíření polského hnědouhelného lomu Turów. Další těžba hnědého uhlí v lomu Turów je velmi kontroverzní projekt polské energetické firmy PGE řízené polským státem. Povolení těžby v lomu Turów končí již za méně než 8 měsíců, dne 30.04.2020. Velmi brzy však končí i platnost stávající pojistné smlouvy na povrchový důl Turów 31.12.2019. Firma Generali, jedna ze tří pojišťoven, které aktuálně lom pojišťuje, uvedla v květnu 2019 během valné hromady, že smlouvu již neobnoví. [1]

Jak projekt lomu Turów, tak obchodní strategie firmy PGE jsou v rozporu s klimatickými cíli Pařížské klimatické dohody. Scénář „Pod 2 stupně“ podle Mezinárodní energetické agentury ukazuje, že ke splnění pařížských cílů je potřeba, aby byla výroba energie z uhlí v zemích OECD a EU zastavena do roku 2030. PGE se ale pokouší zajistit těžbu v lomu Turów až do roku 2044. Vnímáme jako velmi nezodpovědné pojišťovat takový projekt, který je jasně v rozporu s globální klimatickou dohodou. Rozšíření lomu by navíc umožnilo provoz vedle stojící elektrárny Turów ještě dlouho o roce 2030. Dalším velmi negativním následkem by bylo zamezení přímého přístupu k pitné vodě 30 000 občanů České republiky. [2]

Proti rozšíření dolu a jeho negativním dopadům aktivně vystupuje Liberecký kraj [3], místní obyvatelé a české ministerstvo životního prostředí. Téma je také pravidelným tématem politických jednání mezi Polskem a ČR. [4] Turów je jeden z největších hnědouhelných lomů v Evropě a jeden z největších zdrojů CO₂ v EU. Krajský úřad Libereckého kraje tvrdí, že důl již překračuje platné hlukové normy [5] a to ještě předtím, než začne těžba blíž k hranicím České republiky. Ministerstvo životního prostředí České republiky obdrželo v rámci projednávání dopadů na životní prostředí tisíce připomínek veřejnosti. České úřady mimo jiného vyžadují veřejné slyšení na toto téma v České republice. Česká strana si také vyžádala informace o dopadu rozšíření na vodní zdroje, zemědělskou půdu, přírodní stanoviště a hluk.

Dalším problémem je plán územního rozvoje schválený městskou radou města Bogatynia, který povoluje rozšíření těžby. Tento jednostranný akt vyvolal kritiku Českého ministerstva i Libereckého kraje. Podle nich polská strana schválila změnu, aniž by čekala na ukončení bilaterálních konzultací o změnách územního plánu a nezohlednila výhrady České republiky. Podle médií polská vláda uznala chybu a nedorozumění ohledně schválení územního plánu. [6]. Kontroverze kolem lomu Turów je od konce roku 2016 předmětem zájmu mezinárodního zpravodajství [7], proti rozšíření se konali protesty místních obyvatel a občanské společnosti. [8] Ze všech výše uvedených důvodů jsou proti expanzi hnědouhelného lomu Turówu místní obyvatelé i národní a mezinárodní organizace občanské společnosti, včetně polské koalice „Rozvoj ANO - povrchové doly NE“ a polského ekologického sdružení Eko-Unia. Proces posouzení dopadu na životní prostředí (EIA) stále probíhá. Polská strana svolala veřejné jednání pro účastníky z Německa, České republiky a Polska na 19. září 2019 do polské obce Bogatynie. Zároveň české ministerstvo stále tlačí na to, aby dále pokračovaly přeshraniční konzultace k územnímu plánu obce Bogatynie. Roste také odpor obyvatel ČR a Německa: pět tisíc lidí z ČR poslalo kritické připomínky v rámci posuzování dopadu na životní prostředí [9]. Je